

בס"ד, יום ג' פרשת עקב י"ט אב תשע"ח,
בענייני 'בין הזמנים'.

בירורי הלכה אקטואליים, מפי גדולי ופוסקי
הדור שליט"א. לעורר לב המעיין, ואין לסמוך
על הדברים הלכה למעשה.

גליון נושא:

'שמירת עינים' בטיול

דרכא אחריונא

שמירת עינים: בתקופת 'בין
הזמנים' בשלהי דקייטא, רבים
יוצאים לנפוש ולטייל בנאות דשא
(פארקים, מסלולי הלכה, מדשאות).
למרבה הצער, עקב ירידת הדורות
כמעט שלא שייך לצאת לטיול, בלי
להיות במקום שמצויים שם מראות
אסורות ופריצות, השם ירחם, בפרט
בימי הקיץ החמים. בגיליון הקודם
מספר 174 עסקנו ב'סכנות גשמיות',
בגיליון הנוכחי 175 נעסוק בדין
'סכנות רוחניות'.

רבים שואלים, האם מותר לצאת
לטיול למקום כזה, הרי יש איסור
הסתכלות על דברים אסורים, ואסור
להכניס עצמו למקום מכשול.

1. חיזוק!

ראה בקובץ הנפלא בנתיבות
ההלכה (קובץ ל) כרך מיוחד על
שמירת עינים, יוצא לאור על ידי
מפעל והגית - הרב נחום קסטנר
שליט"א.

וראה בקונטרס הנפלא והאר
עינינו שחיבר הג"ר יוסף שלמה
גולדשמיט שליט"א, בו יבואר ענין
שמירת הראייה ברצון ובשמחה,
וראה שם במכתבי ההסכמות, שצריך
לעורר על זה גם בקרב 'בני התורה'.
ואמר החזו"א שקדושת האדם וחלקו
לעולם הבא, תלוי בקדושת ושמירת
העינים, וכפי שכתב הראב"ד
שהראשון לכל הגדרים הוא שמירת

פנינים

טיפים...

כמה עצות וטיפים לטובת היוצאים לטיול להציל
נפשם מראיות אסורות. חלקם מספר קרבן ישעי.

בית: 'הכי טוב בבית', בבחינת אשרי יושבי ביתך
(תהלים פד ה).

בירור: לברר היטב להיכן נוסעים, שלא יכנס
למקומות מפוקפקים, ובאיזה שעות האתר יותר נקי.

בוקר: טיול במסלול עם בריכות מים, מומלץ להיכנס
למים 'על הבוקר' מיד אחרי תפילת 'ותיקין', שלא
מצויים מטיילים רבים. או בקבוצה גדולה ביחד, כך
מטיילים אחרים לא נכנסים. באופן כללי מסלולים
'רטובים' עם אפיקי ומבועי מים, בעייתיים פי כמה
ממסלולים 'יבשים'.

תפילה: להתפלל במילים פשוטות מעומק הלב
לבורא עולם לא להיכשל. אפשר לכוון על זה בתפילת
הדרך, בפרט במילים וְתַצִּילֵנוּ מִכַּף כָּל אוֹיֵב וְאוֹרֵב
וְלִסְטִים וְחַיּוֹת רָעוֹת בְּדַרְךְ, וּמִכָּל מִיַּי פְּרַעֲנִיּוֹת
הַמְתַּרְגְּשׁוֹת וּבָאוֹת לְעוֹלָם.

מזוזה: יש ממליצים לומר את הפסוק כי מלאכיו
יצוה לך וכו'. ויתן צדקה, וינשק את המזוזה.

לימוד: לחשוב בלימוד בנושא סוער ומרתק שמסלק
כל מחשבות רעות. ויש לשים לב לא לדבר בלימוד מול
ערוה. ורק הרהור מותר נגד ערוה.

משקפים: אפשר להוריד את המשקפים, או ללבוש
משקפים כהות מאוד (ארחות רבינו).

אש: כשאתה באוטובוס הממוזג, אתה לא חייב
להסתכל כל הזמן על מה שקורה ברחוב, אינדרויסען
ברענט אפייער (בחוף בוער אש), אין צורך להרים את
העינים בסקרנות לכל הכיוונים, התבוננות בנשים
אסורה בכל אופן. ויזהיר על כך לבני ביתו. ❖

העינים (עמוד יב). רגישות לטומאה הוא סימן קדושה, עד שהגר"א מוילנא הפריע לו אפילו קול הליכת סנדלי אשה (עמוד מה).

בקץ תשע"ח הופיע קובץ נפלא וימאן מבית אז נדברו, ובו מאמרי חיזוק נפלאים על נושא 'שמירת העינים'.

ושמעתי מהגר"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס "גם אני אודך" ווארט יקר מאד מל"ק אדמו"ר משומרי אמונים בעל חוקי חיים זיע"א על הפסוק וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם (במדבר טו לט), "תתורו", מלשון "היתר", פירוש "ולא תתורו", "אל תחפשו היתרים" שלא לשמור העינים חס ושלוש. וכן בכינוס בני הישיבות ביום ג' פרשת דברים ה אב תשע"ח הכריזו בשם הגר"ר חיים קנייבסקי שליט"א להתחזק במצות שמירת עינים.

2. החיוב לשמור את העינים...

מקור החיוב לשמירת העינים, מהפסוק בתורה (במדבר פרק טו פסוק לט) וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם. וכמבואר ברמב"ם (הלכות תשובה פרק ד הלכה ד) שראיית העינים עון גדול שהיא גורמת לגופן של עריות שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. נחלקו הראשונים האם האיסור מדאורייתא או רק מדרבנן.

מבואר בגמ' בבא בתרא (דף נז:): וְעַצֵּם עֵינָיו מִרְאוֹת בָּרַע (ישעיהו פרק לג פסוק טו) זה שאין מסתכל בנשים המכבסות על שפת הנהר יחפות בגילוי זרועותיהן (רבינו גרשום). שואלת הגמ' - אם הולך בדרך הזו אף דאיכא דרכא אחרינא, רשע הוא, אי ל'יכא דרכא אחרינא, ומסתכל דרך הליכתו אנוס הוא ואנוס רחמנא פטריה. מתרצת הגמ' - לעולם ד'ליכא דרכא אחרינא, ומכל מקום מידת חסידות לאנוס נפשו ולהטות עיניו לצד אחר.

וכתב בספר שלהי דקייטא (סימן כד, עמוד צו) שלדעת הרשב"ם (ד"ה רשע), אם יש דרך אחרת, הוא רשע בעצם הכניסה למקום האיסור אפילו שיעצום עיניו ולא יראה, חובה להתרחק מהעבירה כמבואר בגמ' חולין (דף מד:): הרחק מן הכיעור. אמנם ביד רמה (ד"ה אי דאיכא) משמע שנקרא רשע רק אם הסתכל, אבל אם הלך ולא הסתכל מותר, אף דאיכא דרכא אחרינא.

ודייק הגר"ר בנימין זילבר זצ"ל (אז נדברו חלק ז סימן עה) מדברי הרמב"ם (איסורי ביאה פרק כא הלכה כא) שלא חילק בין דרכא אחרינא לליכא דרכא אחרינא, כי סובר שההלכה כיד רמה, שאם עוצם עיניו מותר אפילו באיכא דרכא אחרינא. אכן האגרות משה והחוט שני לא למדו כדבריו, ופסקו כפירוש הרשב"ם. ואין הכרח מדברי הרמב"ם והשו"ע, שהביאו את עצם האיסור להסתכל, ולא נכנסו לפרטים.

והקשה החפץ חיים (כלל ו באר מים חיים יד) מדוע נקרא רשע באיכא דרכא אחרינא הרי הלכה כרבי שמעון שהנאה הבאה לאדם בעל כרחו מותר באפשר ולא מכוון, ותירץ שבעריות נפשו של אדם מחמדתן, ופן יתגבר יצרו בעל כרחו ויבוא להרהר.

3. איסור הסתכלות

אסור להסתכל באשה כי עלול לבוא לידי הרהור, כמבואר בגמ' עבודה זרה (דף כ). וְנִשְׁמַרְתָּ מִפֶּל דָּבָר רָע (דברים פרק כג פסוק י) שלא יסתכל אדם באשה נאה ואפילו פנויה, באשת איש ואפילו מכוערת.

נפסק ברמב"ם (איסור ביאה פרק כא הלכה כא) ובשו"ע (אבן העזר כא א), שאסור להסתכל על נשים לא צנועות, במקומות המכוסים ובשערותיהם, שמא יבוא לידי הרהור. והמסתכל באשה אפילו במקום גלוי, ומתכוון ליהנות כאילו הסתכל במקומות המכוסים. והמתכוון לעבור על האיסור, מכין אותו מכת מרדות.

המשנ"ב (סימן עה ס"ק ז) מפרט את איסורי הראיה, המסתכל באשה אפילו באצבע קטנה, בכונה ליהנות, עובר על לאו של לא תתורו אחרי עיניכם, ואפילו יש בידו תורה ומעשים טובים לא ינקה מדינה של גיהנם. וראיה בעלמא לפי תומו בלא נהנה שרי אם לא מצד המוסר. ובספר מנחת שמואל הוכיח דאדם חשוב יש לו ליזהר בכל גווני. וכתב הפמ"ג דבמקומות שדרך להיות מכוסה [כגון

מנהג ישראל תורה

מעשה שהיה

מספר הג"ר אברהם הלוי הורביץ זצ"ל (בספרו אורחות רבינו חלק ג עמוד קל אות מד) בדידי הוה עובדא, כאשר הוצרכתי לאויר הים לצורך בריאות, ונמנעתי לנסוע בגלל שנתקלים בנשים עם לבוש לא צנוע. והורני הג"ר יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל לנסוע להינפש בנתניה באכסניה של 'ועד הישיבות'. ואין לחשוש במה שרואים מהאכסניה עד חוף הים, שהרי בליכא דרכא אחרינא מותר בראיה דרך העברה בעלמא, ורק הסתכלות אסורה, ומה שהנשים עוברות על ידו הוי העברה בעלמא.

והוסיף הסטייפלער שגם בבני ברק כשנתקל בפריצות באוטובוס מפנה ראשו החוצה ולומד, ומה שרואה פריצות בחוץ זה דרך העברה בעלמא כי האוטו נוסע (ד.ח.).

חשוב להדגיש, שהסטייפלער התיר בים לצורך בריאות, ואין הוכחה מדבריו לכל טיול.

כבר הורה זקן, בשיחת הג"ר אלעזר מנחם מן שך זצ"ל (מחשבת מוסר פרשת נח) כשעורר על האיסור לנסוע לחוף שרתון, אמר שצריך לנסוע לנתניה אף שכרוך בטירחה וזמן נסיעה ארוך, שזה בכלל 'איכא דרכא אחרינא' ונקרא רשע. והסכימו לדבריו הרבה מגדולי בני ברק.

ונחלק עליו הג"ר בנימין זילבר זצ"ל (אז נדברו חלק ז סימן עה) ראה שם טעמו ונימוקו שעד נתניה יותר יכשל. ❖

זרועותיה וכה"ג שאר מקומות הגוף] אף ראייה בעלמא אסור. וכתבו הפוסקים דבתולות דידן בכלל נידות הם משיגיעו לזמן ווסת, ובכלל עריות הם.

והגדיר הג"ר משה שמואל שפירא זצ"ל (זהב משבא, והאר עינינו עמוד יא) שראייה הפוגמת תלויה בהתבוננות העינים לראות הצורה לפרטים, אבל ראייה בעלמא אינה פוגמת. ואין החילוק בזמן הראייה, אלא באיכות הראייה, לפעמים בראיה מועטת מתבונן לפרטים ונטמאו עיניו, ויש ראייה ארוכה שאינו מתבונן בצורה כלל, כאדם שהולך ברחוב, שאינו מתבונן בדרך שלפניו.

להלכה למעשה כותב בחוט שני (אבן העזר עמוד מה); 'מקומות המכוסים' של אשה אסור להסתכל אפילו ראייה בעלמא. 'מקומות הגלויים' כמו פנים וידיים, מותר בראייה בעלמא לפי תומו, ואסור להסתכל בהתבוננות להנאה.

'ליכא דרכא אחרינא' מותר לעבור במקום שמצוי פריצות, שההסתכלות דרך הליכתו הוא אונס. ומידת חסידות לעצום עיניו דרך הילוכו. 'איכא דרכא אחרינא' אסור לעבור במקום פריצות, וההולך נקרא רשע אף שעוצם עיניו.

'איכא דרכא אחרינא' הוא רק בדרך שאינה ארוכה יותר, ואין טורח גדול ללכת בה. כמבואר בתוס' (עבודה זרה דף מח: ד"ה אי) ונפסק בשו"ע (יו"ד סימן קמב סעיף ט) לגבי עבודה זרה, שאם יש לו דרך אחרת קצרה כמוה אסור לעבור תחתיה, ואם לאו עובר תחתיה כשהוא רץ. וכתב בחוט שני (אבן העזר עמוד מה) ובספר ההסתכלות בהלכה (פרק ד הלכה ח) בשם הג"ר ישראל יעקב פישר זצ"ל שדברי התוס' הם ההגדרה לאיכא דרכא אחרינא, ואין חיוב להוסיף ממון כדי לא לעבור במקום שמצויים נשים.

4. צורך של טיולים

אסור: כעת, נשאר לנו לברר מה הגדר של 'ליכא דרכא אחרינא'. האם טיול ונופש נחשב צורך מוצדק. ובתשובת הג"ר משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן נו) יוצא שלצורך פרנסה או שאר צרכיו ב'ליכא דרכא אחרינא' ראוי לסמוך על עצמו שלא יהרהר, כיון שמסיח דעתו. אבל כשאין לו צורך לעבור דוקא במקום המסוים כגון 'איכא דרכא אחרינא' או שאין לו צורך ללכת שם שהולך רק לטייל אפילו ד'ליכא דרכא אחרינא' אסור לסמוך על עצמו שייסיח דעתו, שזה האיסור 'ונשמרת' שלא יסמוך על עצמו לומר שלא יהרהר. ובספר ההסתכלות בהלכה

(פרק ד הלכה ז) פירש בכוונת הג"ר משה פינשטיין שטיול וכל צרכי תענוגות עולם, אינם בגדר צורך, ואסור לטייל במקום שמצוי שם פריצות.

מותר כשיעצום עיניו: ונחלק עליו בספר שלהי דקייטא (עמוד צז), שרבי משה פינשטיין אסר רק כשאין לו ענין לטייל במקום המסוים, שאסור משום איכא דרכא אחרינא, אבל כשאין לו טיול דומה במקום אחר מותר מדין אונס, שהרי זה בכלל מה שהתיר רבי משה - לעבודתו, לפרנסתו, ולשאר צרכיו. והקשה שהרי כלפי טיולים בסוכות כתב הג"ר משה פינשטיין זצ"ל (אגרות משה חלק ג צג) שהטיול אינו בגדר צורך, והסיק שיש לחלק ביניהם.

והוסיף בספר שלהי דקייטא (עמוד צו) בשם הג"ר חיים קנייבסקי שליט"א שטיול נחשב צורך, ואם אין לו אפשרות לטייל במקום דומה בלי פריצות, מותר כשיעצום עיניו.

יש להוסיף, גם אם ננקוט שטיול נקרא צורך, אך אם יש לו מסלול עם פריצות ומסלול ללא פריצות ודאי יש ללכת במסלול הנקי מטעם דרכא אחרינא, וכן אם יכול בקל ללכת באותו מסלול מוקדם בבוקר שאין פריצות יש לו חיוב להקדים.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. ראיה: אסור להתבונן במקומות הגלויים שבאשה כגון בפניה ובידיה ואפילו באצבע קטנה. אבל במקומות המכוסים, אסור אפילו ראיה בעלמא.
- ב. זהירות: נחלקו הראשונים האם איסור הסתכלות באשה הוא מדאורייתא, או רק מדרבנן.
- ג. עקיפה: 'איכא דרכא אחרינא' פירוש, שיש לו דרך אחרת קצרה כמוה, אבל אם יש טורח גדול בדרך האחרת, הרי זה בכלל 'ליכא דרכא אחרינא'.
- ד. דרכא אחרינא: נשים העומדות על הכביסה בנהר, ומגלות מקומות המכוסים, מותר ללכת שם באופן שליכא דרכא אחרינא, ואם מסתכל בדרך הליכתו אנוס הוא, ומצוה לעצום עיניו בדרך הילוכו. ואם איכא דרכא אחרינא ההולך שם נקרא רשע, אפילו שעוצם עיניו.
- ה. לצורך: צורך מוצדק, היינו לצורך פרנסה, הבראה ונופש, ולשאר צרכיו.
- ו. טיול: נחלקו מורי זמננו, האם טיול הוא בגדר צורך שמותר בליכא דרכא אחרינא, או לא.

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com | **זכות הפצת התורה**

לאלפי קוראי

הגיליונות, לרפואת

הילד ישראל מרדכי

בן נחמה צירל נ"י

לרפואה שלימה בתוך

שאר חולי ישראל

הנושא לשבוע הבא:

'צהבת בברית מילה'

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפ"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

הודעה חשובה:

אפשר לקבל חינם כל

שבוע את הגיליון במייל

המעוניין ישלח בקשה

לכתובת

5047867@gmail.com